Zákon, kterým se mění trestní zákoník

Návrh zákona č. 37 – doplnění seznamu zákonů Fóra lidu, prováděcí zákon k Občanské ústavě ČR (OIPD)

Fórum lidu · pracovní návrh ze dne 2. 11. 2026

Postavení návrhu: Zákon mění trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) ve znění účinném od 1. 1. 2026, tedy po velké novele č. 270/2025 Sb. Plní úkol podle § 29 odst. 3 zákona o soudnictví a vězeňství (č. 12): stanoví seznam činů bez oběti, jejichž trestnost se ruší (čl. 8 odst. 3 Občanské ústavy). Dále zavádí trestné činy, které ústava výslovně požaduje: zneužití moci (čl. 92), zištné veřejné lhaní a cenzuru (čl. 7) a porušení zákazu vstupu do cizích ozbrojených sil (čl. 106 odst. 2). Stanoví nové pořadí trestů s předností náhrady škody oběti, ruší zvýšené sazby pro recidivisty a stanoví, že promlčecí doba trestných činů veřejných služebníků neběží po dobu výkonu funkce (čl. 92 odst. 2). Trestné činy maření referenda a zásahu do systému EVORAS již do trestního zákoníku vkládají zákon petiční a o referendech a anketách (č. 1, § 351a) a zákon o systému EVORAS (č. 3, § 351b); tento zákon je jen doplňuje. Schvalují jej občané v referendu.

NÁVRH

ZÁKON

ze dne …….. 20..

kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Občané České republiky se v referendu usnesli na tomto zákoně:

Čl. I – Změna trestního zákoníku

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se mění takto:

1. Za § 12 se vkládá nový § 12a, který zní:

„**§ 12a – Zásada újmy**

(1) Trestným činem je jen čin, kterým pachatel způsobil újmu jinému nebo jiného ohrozil (čl. 8 odst. 3 Občanské ústavy České republiky, dále jen „ústava“). Újmou jinému je i újma na veřejném majetku, který je spoluvlastnictvím občanů (čl. 9 ústavy), a týrání zvířete.

(2) Ohrožením je vznik nebezpečí újmy na životě, zdraví, svobodě nebo majetku jiného. Ohrožením je též jednání, které trestní zákon postihuje pro jeho obecnou nebezpečnost.

(3) Soud v rozsudku vždy uvede, jaká újma nebo jaké ohrožení a komu bylo způsobeno.

(4) Maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 odst. 1 písm. a) je trestným činem jen tehdy, jestliže pachatel vykonáváním zakázané činnosti ohrozil život, zdraví nebo majetek jiného.“.

2. V § 34 odst. 3 se na konci písmene h) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno i), které zní:

„i) u trestného činu, který spáchal veřejný služebník při výkonu své funkce, doba, po kterou pachatel zastává funkci veřejného služebníka (čl. 92 odst. 2 ústavy).“.

3. Za § 38 se vkládají nové § 38a a 38b, které znějí:

„**§ 38a – Pořadí trestů**

(1) Soud ukládá tresty v tomto pořadí přednosti:

a) náhrada škody oběti,

b) povinná práce,

c) peněžitý trest,

d) domácí vězení s elektronickým dohledem,

e) odnětí svobody.

Trest dalšího druhu uloží soud jen tehdy, jestliže tresty uvedené před ním samy ani ve spojení nepostačují k ochraně společnosti a k nápravě pachatele; důvod uvede v odůvodnění rozsudku. Ostatní tresty podle § 52 lze uložit vedle těchto trestů.

(2) Nepodmíněný trest odnětí svobody lze uložit jen za

a) úmyslný trestný čin spáchaný násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

b) úmyslný trestný čin proti životu a zdraví nebo proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti,

c) zvlášť závažný zločin,

d) trestný čin, kterým byla úmyslně způsobena značná škoda nebo škoda velkého rozsahu,

e) trestný čin veřejného služebníka spáchaný při výkonu funkce, kterým byla způsobena značná škoda nebo újma na životě nebo zdraví,

f) trestný čin proti České republice podle hlavy deváté zvláštní části,

nebo jestliže pachatel úmyslně nevykonal jiný uložený trest a soud jej přeměnil v trest odnětí svobody.

(3) Stanoví-li trestní zákon za čin, který nespadá pod odstavec 2, jen trest odnětí svobody, uloží soud místo něj trest podle odstavce 1 písm. a) až d).

(4) Odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody, včetně trestu doživotního, je povinen pracovat podle § 25 zákona o soudnictví a vězeňství. Nejvyšším trestem je doživotní odnětí svobody s povinností pracovat (čl. 91 odst. 1 ústavy).

§ 38b – Dřívější odsouzení a náhrada škody

(1) Skutečnost, že pachatel byl dříve odsouzen nebo potrestán za trestný čin nebo přestupek, nezakládá trestnost činu ani použití vyšší trestní sazby. Ustanovení zvláštní části, podle nichž je čin trestný nebo přísněji trestný proto, že pachatel byl za takový nebo jiný čin dříve odsouzen nebo potrestán, se nepoužijí.

(2) K dřívějšímu odsouzení lze přihlédnout jen jako k přitěžující okolnosti v mezích trestní sazby (§ 42).

(3) Nahradil-li pachatel před vyhlášením rozsudku dobrovolně celou škodu a újmu oběti, může soud uložit trest odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby.“.

4. V § 52 odst. 1 se na konci písmene o) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno p), které zní:

„p) náhradu škody oběti.“.

5. Za § 53 se vkládá nový § 53a, který zní:

„**§ 53a – Náhrada škody oběti**

(1) Trestem náhrady škody oběti uloží soud pachateli povinnost nahradit oběti škodu a nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem a vydat bezdůvodné obohacení, a to v určené lhůtě nebo ve splátkách, nejdéle do 3 let. Trest lze uložit samostatně nebo vedle jiného trestu za každý trestný čin, kterým byla oběti způsobena újma.

(2) Neuhradí-li pachatel náhradu do 3 měsíců od právní moci rozsudku nebo je-li v prodlení se splátkou, vyplatí ji oběti Fond pro oběti trestných činů a přestupků v rozsahu podle § 27 odst. 2 zákona o soudnictví a vězeňství a náhradu vymáhá na pachateli.

(3) Nesplní-li pachatel povinnost bez vážného důvodu, soud trest přemění na povinnou práci, nebo nelze-li ji uložit, na domácí vězení; nárok oběti tím nezaniká.“.

6. § 59 se zrušuje.

7. § 60 odst. 1 zní:

„(1) Trest domácího vězení až na tři léta může soud uložit za přečin nebo za zločin, který není zvlášť závažným zločinem, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti činu a k osobě a poměrům pachatele lze důvodně očekávat, že jej pachatel vykoná, a pachatel se zaváže zdržovat se v určené době v obydlí. Dodržování trestu se kontroluje elektronickým dohledem.“.

8. § 62 a 63 znějí:

„**§ 62 – Povinná práce**

(1) Trest povinné práce může soud uložit za přečin nebo za zločin, který není zvlášť závažným zločinem, nejde-li o pachatele, který pro svůj zdravotní stav není schopen práci vykonávat.

(2) Odsouzený vykonává povinnou práci bez nároku na odměnu pro obec, okres, kraj, zemi, instituci veřejné služby nebo obecně prospěšnou organizaci; se souhlasem oběti může práci vykonávat v jejím prospěch.

§ 63 – Výměra trestu povinné práce

(1) Trest povinné práce lze uložit ve výměře od 50 do 600 hodin.

(2) Odsouzený je povinen trest vykonat do 2 let ode dne, kdy soud nařídil jeho výkon.“.

9. V § 127 odst. 1 se na konci textu doplňuje věta: „Úřední osobou je též každý veřejný služebník podle čl. 83 odst. 1 ústavy, plní-li úkoly své funkce.“.

10. § 188 se zrušuje.

11. V § 205 odst. 1 se písmeno f) zrušuje.

12. § 243 se zrušuje.

13. § 244 se zrušuje.

14. § 247 se zrušuje.

15. § 251 se zrušuje.

16. § 252 se zrušuje.

17. § 284 a 285 se zrušují.

18. V § 321 odst. 1 se slova „v rozporu s jiným právním předpisem“ zrušují a na konci odstavce se doplňuje věta: „To neplatí, koná-li občan službu na obranu České republiky.“.

19. Za § 329 se vkládají nové § 329a až 329c, které znějí:

„**§ 329a – Zneužití moci**

(1) Veřejný služebník, který zneužije ústavu, zákon nebo veřejnou funkci pro osobní, skupinový nebo cizí zájem proti občanům a způsobí tím újmu jinému nebo veřejnému majetku (čl. 92 odst. 1 ústavy), bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán veřejný služebník, který

a) postihne jiného veřejného služebníka za to, že odmítl splnit rozkaz v rozporu s ústavou, zákonem nebo jeho svědomím (čl. 86 odst. 1 ústavy),

b) postihne nebo znevýhodní občana za podnět tribunovi lidu, za secesi, za účast v petici, referendu nebo volbě nebo za oznámení trestného činu,

c) zneužije krizový stav, zejména nařídí opatření, které zákon nepřipouští, nebo bez důvodu prodlužuje jeho trvání (čl. 108 odst. 4 ústavy),

d) vědomě stíhá nevinného nebo zatají důkaz ve prospěch obviněného.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, použije-li ozbrojené složky proti pokojně jednajícím občanům (čl. 86 odst. 2 ústavy), způsobí-li činem podle odstavce 1 nebo 2 značnou škodu, těžkou újmu na zdraví nebo smrt, anebo spáchá-li jej ve prospěch cizí moci.

(4) Odsoudí-li soud pachatele za trestný čin podle § 329 nebo podle tohoto paragrafu, uloží mu vždy též zákaz činnosti spočívající ve výkonu funkce veřejného služebníka.

§ 329b – Zištné veřejné lhaní

(1) Veřejný služebník, který při výkonu funkce za účelem získat pro sebe nebo jiného prospěch nebo způsobit jinému újmu veřejně vědomě nepravdivě nebo podstatně neúplně informuje o věci veřejné nebo jinak manipuluje informacemi o ní a způsobí tím újmu jinému nebo veřejnému majetku (čl. 7 odst. 2 ústavy), bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Trestným činem není omyl, názor ani prognóza, které byly jako takové označeny.

§ 329c – Cenzura

(1) Veřejný služebník, který bez rozhodnutí soudu nařídí, provede nebo vynutí odstranění, zablokování, zkreslení nebo znepřístupnění projevu jiného, nebo který jiného postihne za projev, jenž není trestným činem ani přestupkem (čl. 7 odst. 2 ústavy), bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Cenzurou není výkon rozhodnutí soudu o odstranění obsahu, jímž je páchán trestný čin.“.

20. Za § 339 se vkládá nový § 339a, který zní:

„**§ 339a – Nedovolený vstup na území**

(1) Cizinec, který vstoupí na území České republiky mimo hraniční přechod nebo bez oprávnění ke vstupu, bude potrestán vyhoštěním a peněžitým trestem nebo povinnou prací.

(2) Trestným činem není vstup cizince, který bez zbytečného odkladu požádá o mezinárodní ochranu nebo který vstoupil pod tlakem bezprostředního ohrožení svého života nebo svobody.“.

21. Za § 351b se vkládá nový § 351c, který zní:

„**§ 351c – Společné ustanovení**

Volbami a referendem se pro účely § 351 až 351b rozumí také hlasování o odvolání veřejného služebníka, anketa, petice k vyhlášení referenda a hlasování v systému EVORAS podle ústavy.“.

22. V celém textu zákona se slova „obecně prospěšné práce“ v příslušném tvaru nahrazují slovy „povinná práce“ v odpovídajícím tvaru.

Čl. II – Přechodná ustanovení

(1) Trestnost činu spáchaného přede dnem účinnosti tohoto zákona se posoudí podle tohoto zákona, je-li to pro pachatele příznivější (§ 2 odst. 1 trestního zákoníku).

(2) Trest uložený za čin, který podle tohoto zákona není trestným činem, se nevykoná, a byl-li vykonáván, jeho zbytek se nevykoná; na odsouzeného se hledí, jako by nebyl odsouzen.

(3) Odsouzený, který vykonává nepodmíněný trest odnětí svobody za čin, za který podle § 38a odst. 2 trestního zákoníku ve znění tohoto zákona nelze takový trest uložit, může požádat soud, který rozhodl v prvním stupni, aby zbytek trestu přeměnil na domácí vězení s elektronickým dohledem nebo povinnou práci nebo aby odsouzeného podmíněně propustil. Soud rozhodne do 3 měsíců; oběť má právo být slyšena.

(4) Ustanovení § 34 odst. 3 písm. i) trestního zákoníku ve znění tohoto zákona se použije jen na dobu výkonu funkce po dni účinnosti ústavy a jen na trestné činy, jejichž promlčecí doba v tento den dosud neuplynula.

(5) Ustanovení § 329a až 329c trestního zákoníku ve znění tohoto zákona se použijí jen na činy spáchané po dni účinnosti tohoto zákona.

Čl. III – Účinnost

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení výsledku referenda, jímž byl přijat, s výjimkou čl. I bodu 20.

(2) Čl. I bod 20 nabývá účinnosti dnem účinnosti ústavního zákona, kterým se čl. 8 odst. 3 ústavy doplňuje o výjimku pro nedovolené překročení státní hranice. Nenabude-li takový ústavní zákon účinnosti do 3 let od účinnosti ústavy, čl. I bod 20 se zrušuje.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. Obecná část

1. Účel zákona

Ústava stanoví, že nikdo nesmí být trestán za čin, který nezpůsobil újmu jinému (čl. 8 odst. 3). Zákon o soudnictví a vězeňství (§ 29 odst. 3) proto ukládá zpracovat seznam takových činů a změnu trestního zákoníku. Tento zákon je onou změnou. Vedle toho:

- zavádí trestné činy, které ústava výslovně požaduje (zneužití moci, zištné veřejné lhaní, cenzura, služba v cizích ozbrojených silách),
- obrací pořadí trestů: na prvním místě je náhrada škody oběti, odnětí svobody je až poslední možností a nepodmíněně jen u násilných a závažných činů,
- ruší zvýšené sazby a zvláštní skutkové podstaty pro recidivisty,
- zastavuje běh promlčení u veřejných služebníků po dobu výkonu funkce.

Výchozí stav. Návrh vychází ze znění trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2026, tedy po velké novele č. 270/2025 Sb. Ta již:

- snížila postih konopí: u osob starších 21 let není pěstování do 3 rostlin a přechovávání do 100 g v obydlí a 25 g mimo obydlí trestné ani přestupkem; nad tyto hranice až do 5 rostlin, 200 g v obydlí a 50 g mimo obydlí jde o přestupek podle zákona č. 167/1998 Sb.; trestné činy s konopím jsou v novém § 283a a v § 285;
- zrušila recidivní skutkové podstaty u zpronevěry, podvodu, pojistného, úvěrového a dotačního podvodu a recidivní krádež přesunula do § 205 odst. 1 písm. f) s nižší sazbou;
- umožnila peněžitý trest za jakýkoli trestný čin a uložení nepodmíněného trestu trestním příkazem;
- omezila trestnost zanedbání povinné výživy na případy, kdy oprávněný je vystaven nebezpečí nouze.

Návrh nic z toho znovu nekriminalizuje.

Dnešní stav vězeňství. Vězňů je 19 359 (vazba 1 651, výkon trestu 17 590, detence 118), tedy 178 na 100 000 obyvatel, čtvrtý nejvyšší počet v EU. Náklady vězeňství činí 13,4 mld. Kč ročně, asi 1 800 Kč na vězně a den. Národní ekonomická rada vlády navrhla snížit počet vězňů na 100 na 100 000 obyvatel, což by ušetřilo asi 3 mld. Kč ročně (rešerše, části 1.3 a 6.1). Rešerše neobsahuje rozdělení vězňů podle trestných činů. Dopad jednotlivých změn na počet vězňů proto nelze vyčíslit a zpráva jej uvádí jen slovně.

2. Vazba na OIPD a texty autora

- **Hlava 1 OIPD, čl. 19:** „Tresty za činy bez oběti nelze ukládat občanům Čr“; oběť musí být známa a jen jí náleží kompenzace – bod 1 a body 10 až 17.
- **Hlava 1 OIPD, čl. 1:** daň z „nežádoucí spotřeby (drogy, hazard, …)“ schválená referendem. Autor tedy počítá s tím, že drogy a hazard nebudou trestné, ale zdaněné – body 16 a 17.
- **Hlava 1 OIPD, čl. 36:** „Zištné, vědomé, veřejné lhaní, manipulování a při tom neobjektivní zatajování skutečností je trestný čin“ – bod 19 (§ 329b).
- **Hlava 5 OIPD, čl. 86:** zneužití ústavy, zákonů, nařízení, smluv nebo služeb pro osobní, úzce skupinové nebo cizí zájmy proti občanům je zločin, který musí být stíhán a potrestán – bod 19 (§ 329a).
- **Hlava 5 OIPD, čl. 90:** zákaz týrání živých bytostí – bod 1 (týrání zvířete je újmou).

- **Program „Konec zločinu“:** vězni pracují a odškodňují oběti; oběť na prvním místě; zištné lhaní, cenzura a zneužití nouzového stavu jsou trestné – body 3, 5 a 19.
- **Rozbor pro autora, R25:** autor chce trestat nelegální vstup – bod 20 a čl. III odst. 2.
- **Rešerše, část 6.2:** pořadí trestů, zrušení zvýšených sazeb pro recidivisty, revize dolních hranic sazeb (návrhy J. Drápala a NERV) – body 3, 6 a 11.

3. Seznam činů bez oběti a další změny

a) Činy, jejichž trestnost se ruší (body 10 až 17 a bod 1 odst. 4)

§ TZ	Trestný čin	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů	Stav
188	Soulož mezi příbuznými	Postihuje dobrovolný styk dospělých; zneužití dítěte nebo závislé osoby zůstává trestné podle § 185 až 187 a § 198.	zanedbatelný	**k rozhodnutí autora**
205 odst. 1 písm. f)	Krádež recidivisty	Krádež pod 10 000 Kč se stává trestným činem jen kvůli dřívějšímu odsouzení. Újma je stejná jako u přestupku; zůstává přestupkem podle § 23 zákona č. 35.	snížení; nelze vyčíslit	návrh
243	Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení	Čistě formální povinnost; zkrácení daně postihuje § 240.	zanedbatelný	návrh
244	Porušení předpisů o nálepkách k označení zboží	Kontrolní povinnost; únik daně postihuje § 240, padělání nálepek § 245.	zanedbatelný	návrh
247	Ohrožení devizového hospodářství	Porušení devizových předpisů bez konkrétní oběti.	zanedbatelný	návrh
251	Neoprávněné podnikání	Podnikání bez oprávnění samo nikoho nepoškozuje; poškození zákazníka postihuje § 209 (podvod) a § 253 (poškozování spotřebitele).	zanedbatelný	návrh
252	Neoprávněné provozování hazardní hry	Hra je dobrovolná; nepoctivou hru postihuje § 213. Autor počítá se zdaněním hazardu (Hlava 1, čl. 1).	zanedbatelný	návrh
284	Přechovávání omamné nebo psychotropní látky	Újma vzniká jen uživateli. Prodej a předání jinému,	snížení; nelze vyčíslit	**k rozhodnutí autora**

§ TZ	Trestný čin	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů	Stav
	nebo jedu pro vlastní potřebu	zejména dítěti, zůstávají trestné (§ 283, 283a).		
285	Pěstování rostliny nebo houby s omamnou látkou pro vlastní potřebu	Totéž; novela č. 270/2025 Sb. to již u konopí zčásti provedla.	snížení; nelze vyčíslit	**k rozhodnutí autora**
337 odst. 1 písm. a)	Maření výkonu úředního rozhodnutí výkonem zakázané činnosti (např. řízení přes zákaz)	Trestné jen tehdy, ohrozí-li pachatel jiného (§ 12a odst. 4). Neuposlechnutí zákazu samo nikoho nepoškozuje.	snížení; nelze vyčíslit	**k rozhodnutí autora**

b) Sporné činy, které návrh nemění (k rozhodnutí autora)

§ TZ	Trestný čin	Proč návrh trestnost ponechává
279	Nedovolené ozbrojování	Zákon o policii (č. 11, § 14 odst. 4) zachovává zbrojní průkazy; nedovolené držení zbraně je obecně nebezpečné. Pokud autor chce právo na zbraň bez povolení, je nutné změnit nejprve zákon o zbraních.
286	Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě drogy	Pokud autor zruší § 284 a 285, bylo by vhodné vyjmout i předměty určené jen k vlastní potřebě.
355, 365, 403 až 405	Hanobení skupiny osob, schvalování trestného činu, propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod, projev sympatií k takovému hnutí, popírání genocidia	Jde o trestné činy projevu. Ústava chrání svobodu projevu (čl. 1 odst. 2 písm. c) a d)) a zakazuje tresty bez oběti. Tyto činy však chrání skupiny lidí a podle Listiny (čl. 17 odst. 4) lze svobodu projevu omezit k ochraně práv druhých. Rozhodnutí o nich je politické a návrh je proto ponechává autorovi. Podněcování k nenávisti a k násilí (§ 356) a násilí proti skupině (§ 352) mají oběť a zůstávají.
322, 369 až 374, hlava XII	Trestné činy proti branné povinnosti a vojenské trestné činy	Ústava ukládá povinný branný výcvik (čl. 104), viz rozbor R25. Úprava patří do zákona o Národní domobraně (č. 9).
zákon č. 418/2011 Sb.	Trestní odpovědnost právnických osob	Čl. 5 odst. 2 a 3 ústavy neživým entitám odpovědnost upírá. Zákon o přestupcích (č. 35) proto u právnických osob ponechává jen náhradu škody a vydání prospěchu. U trestných činů navrhujeme totéž řešit samostatnou změnou zákona č. 418/2011 Sb.

c) Nové trestné činy podle ústavy (body 9, 18, 19 a 21)

Změna	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů
§ 127: úřední osobou je každý veřejný služebník	Zákon o Občanských tribunálech (č. 24, § 11 odst. 3) to již předpokládá.	nelze vyčíslit

Změna	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů
§ 329a Zneužití moci	Čl. 92 odst. 1 ústavy. Zahrnuje i postih za oprávněné odmítnutí rozkazu (čl. 86, zákon č. 9 § 8), postih oznamovatele (zákon č. 24 § 7), zneužití krizového stavu (čl. 108 odst. 4, zákon č. 8 § 14) a vědomé stíhání nevinného (zákon č. 36 § 26). Vedle dosavadního § 329 jde o širší skutkovou podstatu.	nelze vyčíslit
§ 329b Zištné veřejné lhaní	Čl. 7 odst. 2 ústavy. Znění odpovídá § 15 zákona o veřejné službě informační (č. 21), který vkládal nečíslované ustanovení; nyní má číslo.	nelze vyčíslit
§ 329c Cenzura	Čl. 7 odst. 2 ústavy; výjimka pro soudní rozhodnutí podle rozboru R23 a § 2 odst. 2 zákona č. 21.	nelze vyčíslit
§ 321 Služba v cizích ozbrojených silách	Dnes je trestná jen služba „v rozporu s jiným právním předpisem“, tedy bez povolení. Čl. 106 odst. 2 ústavy a § 19 zákona č. 9 ji zakazují vždy, s výjimkou obrany České republiky. Kdo byl ke službě donucen, není trestný (krajní nouze, § 28).	nelze vyčíslit
§ 351c Maření referenda a EVORAS	§ 351a (zákon č. 1) a § 351b (zákon č. 3) již maření referenda, ankety, petice a zásahy do EVORAS postihují; doplňuje se jen, že ochrana § 351 se vztahuje i na odvolání, ankety a petice.	nelze vyčíslit

d) Tresty (body 3 až 8 a 22)

Změna	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů
§ 38a odst. 1: pořadí trestů	Rešerše, část 6.2; zákon č. 12, § 24 odst. 2	snížení; nelze vyčíslit
§ 38a odst. 2: nepodmíněné odnětí svobody jen za násilné a závažné činy	Vězení má chránit společnost před nebezpečnými pachateli. U ostatních činů chrání oběť lépe náhrada škody a práce.	nejvýznamnější snížení; vyčíslit z rešerše nelze. Pro představu: dosažení cíle NERV (100 vězňů na 100 000 obyvatel místo 178) by ušetřilo asi 3 mld. Kč ročně.
§ 38a odst. 4: doživotí s povinností pracovat	Čl. 91 odst. 1 ústavy (nikoli čl. 92, jak uvádí rešerše); zákon č. 12, § 24 a 25	žádný
§ 38b, § 59, § 205 odst. 1 písm. f): bez zvýšení pro recidivisty	Rešerše, část 6.2 (J. Drápal, NERV). Trest se odvíjí od újmy, ne od minulosti pachatele; k minulosti lze přihlédnout v mezích sazby.	snížení; nelze vyčíslit
§ 38b odst. 3: trest pod dolní hranicí po náhradě škody	Motivuje pachatele nahradit škodu.	mírné snížení
§ 52 písm. p) a § 53a: trest náhrady škody oběti	Čl. 91 odst. 3 ústavy; Fond pro oběti (zákon č. 12, § 27)	nepřímé snížení
§ 60: domácí vězení až 3 roky s elektronickým dohledem	Hlava 1, čl. 12 (domácí vězení)	snížení
§ 62 a 63: povinná práce 50 až 600	Rozšíření dnešních obecně	snížení

Změna	Zdůvodnění	Dopad na počet vězňů
hodin, i za zločiny	prospěšných prací	

e) Promlčení (bod 2)

Změna	Zdůvodnění	Dopad
§ 34 odst. 3 písm. i): promlčení neběží, dokud pachatel zastává funkci veřejného služebníka	Čl. 92 odst. 2 ústavy; zákon č. 12, § 28 odst. 3. Doplňuje se jako nové písmeno i) do výčtu dob, které se do promlčecí doby nezapočítávají (§ 34 odst. 3 ve znění účinném od 1. 1. 2026 končí písmenem h)), takže se nemění číslování odstavců a odkazy na ně. Návrh počítá s „funkcí veřejného služebníka“ obecně, aby služebník nemohl promlčení dosáhnout přechodem do jiné funkce. Vzhledem k zákazu zpětné účinnosti platí jen pro dobu po účinnosti ústavy a pro činy dosud nepromlčené (čl. II odst. 4; srov. zákon č. 29, DZ).	žádný

Nelegální vstup (bod 20) – k rozhodnutí autora. Autor chce nelegální vstup trestat (rozbor R25; zákon asimilační č. 6, § 24 odst. 1). Dnešní § 339 postihuje jen násilné překročení hranice. Prostý nedovolený vstup bez újmy jinému je činem bez oběti, takže by bez změny ústavy odporoval čl. 8 odst. 3. Návrh proto bod 20 vkládá, ale jeho účinnost váže na doplnění čl. 8 odst. 3 ústavy podle R25 (čl. III odst. 2). Sankcí je vyhoštění s peněžitým trestem nebo povinnou prací, ne vězení (§ 38a odst. 2). Právo požádat o azyl zůstává zachováno (zákon č. 6, § 24 odst. 1). Odmítne-li autor změnu ústavy, je nutné bod 20 vypustit a změnit § 24 odst. 1 zákona č. 6.

4. Soulad s ústavou a étosem

Zákon naplňuje čl. 5, 7, 8 odst. 3, 9, 86, 91, 92, 106 a 108 ústavy. Odpovídá étosu: žádný trest bez oběti, oběť na prvním místě, pachatel nahrazuje škodu vlastní prací, moc bez osobní odpovědnosti neexistuje, lhaní a cenzura služebníků jsou trestné. Ustanovení, která zákaz trestů bez oběti nedodržují nebo jsou na jeho hranici (§ 279, § 355 a další trestné činy projevu, branné činy), návrh výslovně předkládá autorovi k rozhodnutí.

5. Dopady

- **Vězeňství:** hlavní dopad má omezení nepodmíněného odnětí svobody (§ 38a odst. 2), zrušení recidivních sazeb a přechodné ustanovení čl. II odst. 3. Vyčíslit jej z dostupných údajů nelze; je nutné vyžádat od Vězeňské služby rozdělení vězňů podle trestných činů.
- **Oběti:** dostanou náhradu přednostně a do 3 měsíců z Fondu pro oběti, i když pachatel neplatí.
- **Soudy a státní zastupitelství:** méně věcí bez oběti; více rozhodování o náhradě škody a o přeměně trestů v přechodném období.
- **Veřejné rozpočty:** úspory z menšího počtu vězňů; náklady na elektronický dohled a organizaci povinné práce.

Technická poznámka: Číslování nových paragrafů (§ 12a, 38a, 38b, 53a, 329a–329c, 339a, 351c) a odkazy v rušených a měněných ustanoveních je třeba před předložením k referendu ověřit podle úplného znění v e-Sbírce. Odkazy jiných ustanovení na rušený § 59 se upraví. Body 10 až 17 zrušují celé paragrafy, takže se nemění číslování ostatních.

B. Zvláštní část

K bodu 1: Zásada újmy (§ 12a) jako výkladové pravidlo pro celý zákoník; ohrožení zahrnuje i obecně nebezpečná jednání (hlava VII). Odst. 4 omezuje § 337 odst. 1 písm. a).

K bodu 2: Promlčení u veřejných služebníků (čl. 92 odst. 2 ústavy).

K bodu 3: Pořadí trestů, omezení nepodmíněného odnětí svobody, práce vězňů, bez zvýšení pro recidivisty, snížení trestu po náhradě škody.

K bodům 4 a 5: Nový trest náhrady škody oběti napojený na Fond pro oběti.

K bodu 6: Zrušení mimořádného zvýšení trestu pro recidivisty.

K bodům 7 a 8: Domácí vězení a povinná práce jako hlavní alternativy.

K bodu 9: Každý veřejný služebník je úřední osobou.

K bodům 10 až 17: Zrušení trestnosti činů bez oběti podle tabulky a).

K bodu 18: Zákaz služby v cizích ozbrojených silách podle čl. 106 odst. 2 ústavy.

K bodu 19: Zneužití moci, zištné veřejné lhaní a cenzura.

K bodu 20: Nedovolený vstup na území, s odloženou a podmíněnou účinností.

K bodu 21: Ochrana všech forem přímé demokracie.

K bodu 22: Legislativně technická změna názvu trestu.

K čl. II: Příznivější zákon, nevykonání trestů za zrušené činy (jako v novele č. 270/2025 Sb.), možnost přeměny trestů, promlčení bez zpětné účinnosti.

K čl. III: Účinnost; bod 20 až po změně čl. 8 odst. 3 ústavy.

Zdroje: Občanská ústava ČR (OIPD), čl. 1, 5, 7, 8, 9, 83, 86, 91, 92, 104, 106, 108 (forumlidu.cz/oipd/navrh-ustavy); Fórum lidu – OIPD: Hlava 1 (čl. 1, 12, 19, 36), Hlava 5 (čl. 86, 90), program „Vraťme moc lidem“ (forumlidu.cz/oipd, /hlava-1, /hlava-5); Rešerše veřejné správy a přechodu práva (Fórum lidu, 2. 11. 2026), části 1.3, 6.1 a 6.2; Rozbor rozporů OIPD pro autora (R23, R25); zákon č. 40/2009 Sb. ve znění od 1. 1. 2026 (přehled paragrafů podle mesec.cz; § 14, 34, 52, 54, 138, 321 a 337 podle krajta.slv.cz); zákon č. 270/2025 Sb. (Advokátní deník, 18. 7. 2025 a 20. 11. 2025); zákony č. 167/1998 Sb., 418/2011 Sb.; zákony Fóra lidu č. 1, 3, 6, 8, 9, 12, 21, 24, 29, 35, 36. Znění trestního zákoníku bylo čteno z neoficiálních sbírek; před předložením je nutné je ověřit v e-Sbírce.